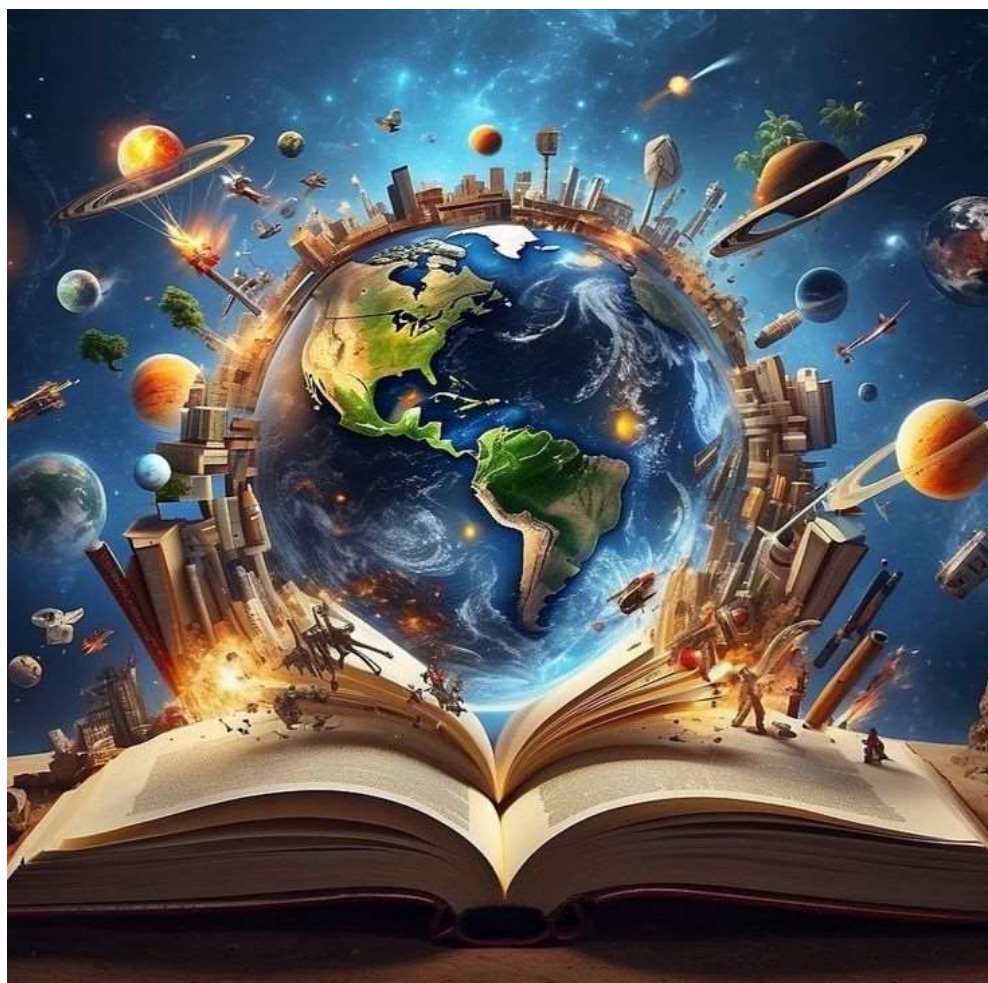

**Міністерство освіти і науки України
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького**

**СУЧАСНА ВИЩА ОСВІТА: ДОСЯГНЕННЯ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ
ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
III МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
10-11 жовтня 2025 року**

**MODERN HIGHER EDUCATION: ACHIEVEMENTS, CHALLENGES AND
DEVELOPMENT PROSPECTS IN UNCERTAIN TIMES
THE III INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE
10–11 October 2025**

Запоріжжя, 2025

*Рекомендовано до друку Вченою радою Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького
(протокол № 4 від 31.10. 2025 р.)*

Редакційна колегія:

*Фалько Н. М. – доктор психологічних наук, професор;
Глебова Н.І. – доктор соціологічних наук, професор;
Полякова Л.І. – кандидат історичних наук, доцент;
Сіроштан Т. В. – кандидат філологічних наук, доцент;
Муртазієв Е.Г. – кандидат педагогічних наук, доцент;
Подорожний С.М. – кандидат біологічних наук, доцент; Гузь
Н.В. – кандидат психологічних наук, доцент Проценко А.А. –
кандидат педагогічних наук, доцент*

Сучасна вища освіта: досягнення, виклики та перспективи розвитку в умовах невизначеності : збірник матеріалів III-ї Міжнародної науково-практичної конференції, 10-11 жовтня 2025 р. (Запоріжжя– Мелітополь). – Запоріжжя: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2025. – 647 с.

ISBN 978-617-7346-84-4

У збірнику оприлюднено матеріали учасників III Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна вища освіта: досягнення, виклики та перспективи розвитку в умовах невизначеності»: Матеріали III-ї Міжнародної науково-практичної конференції», яка відбулася у змішаному форматі 10-11 жовтня 2025 р. у м. Запоріжжя на базі Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

У матеріалах конференції збережено орфографію та пунктуацію авторів. За достовірність та оригінальність матеріалу відповідальність покладається на авторів.

ISBN 978-617-7346-84-4

Авторський колектив, 2025©

ЗМІСТ

ВИЩА ОСВІТА І ПРИРОДНИЧІ НАУКИ: ВИКЛИКИ.РЕАЛІЇ.МІЖДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ	15
<i>T. Diuzhykova, O. Skrypska, T. Chetvertak, M. Barus</i> Advantages and disadvantages of the project method in chemistry lessons	15
<i>Арсененко І., Арабаджі О., Донець І., Комок І.</i> Методичні аспекти використання ресурсів індустріального туризму в шкільному курсі географії	20
<i>Бороновський І.</i> Мікровітрові турбіни та системи накопичення енергії в освітньому середовищі: перспективи для України	26
<i>Браславська О., Малусь М.</i> Сучасні засади розвитку природничих наук у системі вищої освіти	30
<i>Воровка М.</i> Наука попри неволю: внесок освітян-природничників у порятунок довкілля	34
<i>Гришко С.</i> Застосування проблемного методу навчання при вивченні курсу «Політична географія»	37
<i>Деремешко К.</i> Інноваційні підходи до формування творчого мислення учнів на уроках біології	40
<i>Дюжикова Т.</i> Проблеми методики навчання хімії в умовах сучасної освіти	43
<i>Дюжикова Ю.</i> Проблемне навчання як стратегія розвитку хімічної компетентності учнів на уроках хімії	49
<i>Зав'ялова Т.</i> Формування дослідницької компетентності майбутніх учителів географії в ході навчальної практики з ґрунтознавства	53
<i>Кожевникова А.</i> Формування стійкості та резильєнтності учасників освітнього процесу в релокованому закладі вищої освіти	56

3. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2022 році / за ред. О.М. Семененка. Київ: Міністерство захисту довкілля, 2023. 412 с.
4. Хільчевський В.К., Забокрицька М.Р. Географія та екологія: сучасні виклики. Київ: Видавничий дім «Слово», 2020. 284 с.
5. OECD. Education at a Glance 2023: OECD Indicators. Paris: OECD Publishing, 2023. 472 p.
6. UNESCO Science Report: the race against time for smarter development. Paris: UNESCO, 2021. 736 p.
7. UNESCO. Geography for Sustainable Development in the 21st Century. Paris: UNESCO Publishing, 2021. 210 p.

Воровка М.І.

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
доктор педагогічних наук,
професор

НАУКА ПОПРИ НЕВОЛЮ: ВНЕСОК ОСВІТЯН-ПРИРОДНИЧНИКІВ У ПОРЯТУНОК ДОВКІЛЛЯ

Сучасні реалії, в яких опинилася Україна, загострили потребу в осмисленні ролі науки і вищої освіти у формуванні відповідей на глобальні виклики. Повномасштабна війна принесла руйнування не лише економіки та соціальних інститутів, а й безпосередньо вплинула на стан природи. Вона поставила перед науковцями та освітянами завдання переосмислення підходів до досліджень, пошуку міждисциплінарних рішень та вироблення нових інструментів захисту довкілля.

Особливим символом цієї боротьби є історія українського науковця Володимира Воровки, який перебуває в російському полоні з тринадцятого грудня двадцять другого. Його особиста доля стала не лише трагедією родини й

колег, а й викликом для всієї міжнародної наукової спільноти. Адже навіть у неволі він залишається вченим, чия праця й надалі допомагає у збереженні природи та у формуванні глобальних рішень.

У липні 2025 року в Зімбабве відбулася 15-та Конференція Договірних Сторін Конвенції про водно-болотні угіддя. Під час офіційної заяви України на пленарному засіданні світова спільнота була поінформована про трирічне незаконне утримання Володимира Воровки – науковця, який займався саме питаннями збереження водно-болотних угідь. Під час окремого сайд-івенту, присвяченого впливу війни на українські водно-болотні екосистеми, це питання знову було підняте. Для багатьох учасників і учасниць цієї події стало несподіваним відкриттям, що на тимчасово окупованих територіях України відбувається не лише руйнування природного середовища, а й систематичні репресії щодо науковців, діяльність яких була спрямована на його дослідження та охорону.

Значення внеску Володимира Воровки для науки важко переоцінити. У 2018 році він разом з колегами, очолюючи «Центр екологічного управління», здійснив оновлення інформаційних описів 47 водно-болотних угідь міжнародного значення. Це була титанічна праця, виконана у надзвичайно короткі терміни. Уже в 2019 році Секретаріат Конвенції про водно-болотні угіддя надав статус 17 новим угіддям, які чекали на це ще з 2013 року. До червня 2022 року були також опрацьовані й прийняті оновлені описи ще 28 угідь, які отримали міжнародний статус раніше. Сьогодні ця база даних є надзвичайно цінною, адже саме вона стала основою для оцінки впливу війни на водно-болотні екосистеми України, яку проводять міжнародні експерти.

Таким чином, навіть перебуваючи у полоні, Володимир Воровка залишається науковцем, чії праці мають вирішальне значення. Його дослідження служать не лише Україні, а й світовій спільноті, яка намагається оцінити та мінімізувати наслідки воєнних дій для природи.

Важливо підкреслити: війна в Україні – це не лише локальна трагедія. Її наслідки для довкілля мають глобальний характер. Руйнування екосистем, забруднення водних ресурсів, загибель лісів та знищення природних територій –

усе це стає викликом для міжнародної науки. Адже природа не має кордонів: зміни клімату, деградація земель чи руйнування біорізноманіття в Україні відлунують у глобальних процесах. Саме тому сьогодні, як ніколи, потрібні міждисциплінарні підходи, які поєднують знання з біології, географії, екології, соціології, економіки та політичних наук.

Міжнародні організації вже сьогодні приділяють значну увагу питанням оцінки шкоди, завданої довкіллю України. Проте, приклад В. Воровки підкреслює, що наукова спільнота є не лише джерелом знань, але й цілком репресивних практик держави-агресора. Цей факт вимагає від світової науки солідарності та мобілізації ресурсів для підтримки українських науковців, їхніх досліджень і міжнародної інтеграції результатів у глобальні програми охорони довкілля.

Три роки у неволі – це символ не лише особистої мужності, а й стійкості науки, яку неможливо зламати. Праці Володимира Воровки продовжують служити природі, а його історія нагадує світові, що надію не можна знищити. І якщо вчений здатен боротися за природу навіть за ґратами, то наше завдання як вільної спільноти – боротися за його свободу та за збереження довкілля для майбутніх поколінь.

Отже, війна в Україні є не лише локальною гуманітарною катастрофою, а й глобальною екологічною проблемою, яка потребує консолідованих зусиль міжнародної наукової спільноти. Збереження довкілля, як і захист науковців, що працюють задля цього, є стратегічним завданням сучасності.